Conservatorio Profesional de Música de Ourense
Rúa Pablo Iglesias s/n
32004 - Ourense
tlf. 988391047 - fax 988391971
cmus.ourense@edu.xunta.gal
www.conservatoriourense.org

Instrumentos tradicionais de Turquía e Galicia

A continuación, preséntase unha descrición das características básicas de catro instrumentos tradicionais: o Kanun, o Oud, o Baglama e a Gaita galega.

O obxectivo é coñecer as súas características físicas, o seu funcionamento, a súa clasificación e a súa importancia dentro das respectivas culturas musicais.

1. Kanun (Turquía)

O Kanun é un instrumento tradicional de corda pulsada moi representativo da música clásica turca e doutras tradicións musicais de Oriente Medio. Ten forma trapezoidal e está construído xeralmente en madeira, cunha superficie superior na que se distribúen numerosas cordas paralelas.

- **Clasificación:** instrumento de corda pulsada.
- **Materiais:** estrutura de madeira, cordas de nailon ou materiais similares e pequenos elementos metálicos.
- **Funcionamento:** tócase apoiado horizontalmente sobre as pernas ou sobre unha mesa. O intérprete utiliza unhas pequenas púas ou aneis colocados nos dedos índices de ambas as mans para pulsar as cordas.
- **Características sonoras:** produce un son brillante, delicado e moi articulado, cunha gran capacidade para interpretar melodías rápidas, ornamentacións e acompañamentos.
- **Características musicais:** adoita dispoñer de numerosas cordas agrupadas por ordes e de pequenas pancas que permiten modificar a afinación de determinadas notas, facilitando a interpretación dos diferentes modos musicais e microtons propios da música tradicional turca.

O Kanun desempeña un papel importante nas agrupacións instrumentais tradicionais turcas, tanto como instrumento melódico como na interpretación de acompañamentos e desenvolvementos ornamentais.

Conservatorio Profesional de Música de Ourense
Rúa Pablo Iglesias s/n
32004 - Ourense
tlf. 988391047 - fax 988391971
cmus.ourense@edu.xunta.gal
www.conservatoriourense.org

2. Oud (Turquía)

O Oud é un instrumento de corda pulsada de orixe antiga, moi estendido por Oriente Medio, o norte de África e diferentes rexións do Mediterráneo. É un dos instrumentos máis representativos da música tradicional turca e ten unha importante presenza na música clásica otomá.

- **Clasificación:** instrumento de corda pulsada.
- **Materiais:** caixa de resonancia de madeira, tapa harmónica xeralmente de madeira lixeira, mastro curto e cordas de nailon ou materiais sintéticos.
- **Funcionamento:** tócase cunha púa longa e flexible denominada *risha*, coa que se pulsan as cordas. Habitualmente conta con once cordas agrupadas en cinco ordes dobres e unha corda grave individual.
- **Características sonoras:** presenta un son cálido, profundo e expresivo, cunha gran riqueza de matices e posibilidades ornamentais.
- **Características musicais:** normalmente non ten trastes, o que permite ao intérprete modificar con precisión a altura das notas e realizar intervalos microtonais característicos da música turca.

O Oud é especialmente importante na interpretación melódica e na improvisación. A súa capacidade expresiva convérteo nun dos instrumentos fundamentais das tradicións musicais de Turquía e doutros países da súa contorna cultural.

3. Baglama (Turquía)

O Baglama, tamén coñecido como Saz, é un dos instrumentos máis populares e representativos da música tradicional turca. Está especialmente vinculado á música popular, ás cancións tradicionais e ás manifestacións musicais de carácter folclórico.

- **Clasificación:** instrumento de corda pulsada.
- **Materiais:** caixa de resonancia de madeira, mastro longo, trastes móbiles e cordas metálicas.
- **Funcionamento:** tócase utilizando unha púa denominada *tezene* ou *mızrap*, aínda que tamén existen técnicas de interpretación cos dedos. As notas prodúcense pulsando as cordas e pre-méndoas contra os trastes do mastro.

Conservatorio Profesional de Música de Ourense
Rúa Pablo Iglesias s/n
32004 - Ourense
tlf. 988391047 - fax 988391971
cmus.ourense@edu.xunta.gal
www.conservatoriourense.org

- **Características sonoras:** posúe un son brillante, penetrante e moi característico, capaz de interpretar melodías ornamentadas e ritmos moi variados.
- **Características musicais:** adoita contar con sete cordas distribuídas en tres ordes, aínda que existen diferentes tamaños e variantes do instrumento. Os trastes móbiles permiten axustar a afinación e obter diferentes intervalos, incluídos os microtons.

O Baglama ten unha enorme importancia na identidade musical turca. Utilízase tanto en interpretacións solistas como en agrupacións tradicionais e acompaña numerosas cancións e danzas populares.

4. Gaita galega (Galicia)

A Gaita galega é un dos instrumentos máis representativos da cultura musical de Galicia e constitúe un elemento fundamental da súa identidade tradicional. Trátase dun instrumento de vento con depósito de aire, utilizado especialmente na música folclórica, nas celebracións populares, nas romarías e nas agrupacións tradicionais galegas.

- **Clasificación:** instrumento de vento de lingüeta dobre (aerófono de lingüeta), con depósito de aire.
- **Materiais:** tradicionalmente constrúese con madeira de granadillo, buxo ou outras madeiras resistentes. Tamén incorpora elementos de coiro, metal, cana e materiais sintéticos.
- **Funcionamento:** o intérprete introduce aire no fol ou saco mediante un soprete. Posteriormente, presiona o fol co brazo para manter unha presión constante e alimentar os diferentes tubos sonoros. A melodía interprétase mediante o punteiro, mentres que o ronco e os ronquillos producen sons continuos que serven de acompañamento.
- **Características sonoras:** posúe un son potente, brillante e penetrante, cunha gran capacidade para proxectarse en espazos abertos. A súa característica máis recoñecible é a combinación dunha melodía principal cun acompañamento continuo producido polos bordóns.
- **Características musicais:** o punteiro dispón de buratos que permiten interpretar diferentes notas e melodías. Existen gaitas de diferentes tonalidades e tamaños, sendo habituais as afinacións en Si bemol, Do e Re.

A Gaita galega ten unha presenza fundamental na tradición musical de Galicia. Utilízase en solitario, en grupos de gaitas, bandas de música tradicional e formacións

Conservatorio Profesional de Música de Ourense
Rúa Pablo Iglesias s/n
32004 - Ourense
tlf. 988391047 - fax 988391971
cmus.ourense@edu.xunta.gal
www.conservatoriourense.org

instrumentais máis amplas. O seu repertorio inclúe muiñeiras, xotas, alalás, pasodobres e outras formas musicais tradicionais.

6. Diferenzas e puntos de encontro musicais

Aínda que estes catro instrumentos pertencen a tradicións culturais diferentes, presentan interesantes posibilidades de colaboración musical.

Os instrumentos turcos de corda pulsada destacan polas súas posibilidades melódicas e ornamentais, así como polo uso de sistemas de afinación que permiten interpretar intervalos microtonais. A Gaita galega, pola súa banda, presenta unha sonoridade moi característica, baseada na continuidade do son e na combinación de melodía e bordón.

O encontro entre estes instrumentos permite explorar diferentes sistemas musicais, timbres, técnicas interpretativas e formas de ornamentación. Ademais, constitúe unha oportunidade para que o alumnado coñeza e valore a diversidade do patrimonio musical europeo e mediterráneo mediante a interpretación conxunta e a creación de novas propostas musicais.

Extensión e rexistro musical dos instrumentos

1. Kanun

- **Extensión aproximada:** 3 oitavas e media. Desde un A2 ata un E6.
- **Rexistro:** desde o grave ata o agudo, cunha ampla extensión que permite desenvolver melodías en diferentes rexistros.
- **Particularidade:** o seu sistema de pancas (*mandales*) permite modificar a altura das notas e obter intervalos microtonais. Isto facilita a interpretación dos diferentes *makam* da música tradicional turca.

2. Oud

- **Extensión aproximada:** arredor de 2 oitavas e media, aínda que pode variar segundo o número de ordes, a afinación e as características do instrumento. Desde un C♯2 ata un D4.
- **Rexistro:** medio-grave, cun son especialmente cálido e profundo.

Conservatorio Profesional de Música de Ourense
Rúa Pablo Iglesias s/n
32004 - Ourense
tlf. 988391047 - fax 988391971
cmus.ourense@edu.xunta.gal
www.conservatoriourense.org

- **Particularidade:** a ausencia de trastes permite modificar libremente a altura das notas e realizar intervalos microtonais. Unha afinación turca habitual, de grave a agudo, é Do♯–Fa♯–Si–Mi–La–Re (coas correspondentes oitavas).

3. Baglama

- **Extensión aproximada:** entre 2 e 3 oitavas, dependendo do tamaño, da lonxitude do mastro, da afinación e do modelo do instrumento. Desde un C3 ata un C5.
- **Rexistro:** principalmente medio e agudo, aínda que existen variantes de rexistro máis grave, como o *divan sazı*.
- **Particularidade:** dispón de trastes móbiles que permiten axustar a afinación e executar intervalos microtonais. Dentro da familia do Baglama existen diferentes tamaños: a *cura* é a variante máis pequena e aguda, mentres que o *divan sazı* presenta un rexistro máis grave.

4. Gaita galega

- **Extensión aproximada:** A tesitura real de son é unha octava máis aguda do escrito (soando de Si4 a Mi6). Utilízase a clave octavada para que o repertorio quede perfectamente centrado no pentagrama, evitando liñas adicionais inferiores e superiores que dificultarían a lectura a vista.
- A súa notación tradicional e moderna realízase en Clave de Sol co 8 arriba (8a alta).
- **Rexistro** Escríbese dende o Si por debaixo do pentagrama (Si3) ata o Mi no segundo espazo adicional por riba do pentagrama (Mi5) (algunhas gaitas e executantes poden acadar o Fa5 ou Sol5).
- **Particularidade:** o punteiro desenvolve a melodía, mentres que os bordóns manteñen notas pedal continuas. O ronco produce a tónica dúas oitavas por debaixo da nota fundamental do punteiro.